

CENA JOSEFA VAVROUŠKA 2024 PRO STUDENTA PRÁVNICKÉ FAKULTY UK

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, kde Josef Vavroušek působil jako pedagog a jako proděkan pro vědu a výzkum, vypisuje od roku 1996 na jeho památku studentskou soutěž. Za dobu dvaceti devíti ročníků se soutěže zúčastnilo celkem 489 soutěžících z českých a slovenských univerzit, včetně studentů z právnických fakult, jejichž bakalářské, magisterské a dizertační práce se zabývají otázkami ochrany životního prostředí, environmentální politiky, udržitelného rozvoje a ochrany klimatu. Cena se udělovala i v roce 2024.

První místo v kategorii diplomových prací získal Mgr. David CHYTIL za práci: **Odpovědnost korporací a lidská práva: Cesta vpřed pro klimatickou litigaci?** Práce byla obhájena na Univerzitě Karlově, Právnické fakultě, Katedře práva životního prostředí. Vedoucí práce byla JUDr. Karolina Žáková, Ph.D. Diplomy budou oceněným soutěžícím předány u příležitosti slavnostního zasedání Vědecké rady Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve středu, dne 13. listopadu 2024 ve 13⁰⁰ hodin v Malé aule Karolina.

Oceněná diplomová práce Davida Chytila se zabývá odpovědností největších soukromých emitentů skleníkových plynů, především fosilních korporací (tzv. „carbon majors“), a zejména jejím vztahem k lidským právům. Strategické klimatické žaloby jsou na vzestupu a soukromí znečišťovatelé jsou stále častěji jejich terčem. Zatímco lidská práva jsou široce využívána v klimatických žalobách proti vládám a státním orgánům, jejich role v současných a potenciálních klimatických soudních sporech zaměřených na soukromé subjekty zůstává nejistá. Cílem této práce je osvětlit toto téma analýzou potenciálních zdrojů odpovědnosti podniků v oblasti klimatu a nedávné judikatury.

David Chytil dochází ve své diplomové práci k závěru, že ačkoli diskurz o lidských právech pomohl vyvinout tlak na to, aby se korporace zodpovídaly za poškozování lidských práv v souvislosti se změnou klimatu, klimatické žaloby mohou být úspěšné i s využitím soukromoprávních nástrojů bez ohledu na lidská práva. Lidskoprávní nástroje však mohou pomoci překonat některé problémy, s nimiž se korporátní klimatické žaloby potýkají, jako je příčinná souvislost a rozsah odpovědnosti za emise. Lidskoprávní perspektiva navíc pomáhá naplnit strategický účel soudních sporů. Autor v závěru vymezuje řadu témat pro další výzkum: vztah soukromého práva k otázkám změny klimatu obecně, role globálního Jihu a globálních nerovností a nutnost nově definovat soukromé a korporátní právo tak, aby odráželo krize antropocénu.

JOSEF VAVROUŠEK (1944–1995)

byl významnou osobností na poli československé a později české ekologické scény druhé poloviny 20. století. Původním zaměřením technik a systémový analytik působil v letech 1975–1990 jako pracovník Výzkumného ústavu pro vědecký rozvoj v Praze. Na prahu sedmdesátých let pomohl Bedřichu Moldanovi s překladem a vydáním „Mezi růstu“ od manželů Donelly a Dennise Meadowsových. Už v té době se zúčastnil ekologického hnutí, a to hlavně v rámci Ekologické sekce československé biologické společnosti při Československé akademii věd. V září roku 1989 spoluzakládá Kruh nezávislé inteligence.

V listopadu 1989 se podílel na vzniku Občanského fóra a v červnu 1990 se stal ministrem vlády Československa a předsedou Federálního výboru pro životní prostředí. V roce 1991 byl spolu s prezidentem Václavem Havlem spoluorganizátorem historicky první konference o životním prostředí v Evropě, která se konala na zámku v Dobříši, a která nastartovala tzv. Proces „Životní prostředí pro Evropu“ (<https://unece.org/environment-policy/environment-europe>). Josefu Vavrouškovi se z konference v Dobříši podařilo vytvořit jakousi tradici – obdobné setkání proběhlo 1992 ve švýcarském Luzernu, na podzim roku 1995 v bulharské Sofii a v červnu 1998 v dánském Aarhusu. Právě na této konferenci byla přijata Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí. V roce 1992 pomáhal založit neziskovou Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ). V roce 1992 vedl československou delegaci na tzv. Summitu Země (Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji) v Rio de Janeiro. V rámci svého sedmiminutového projevu nastínil možnost reorganizace Organizace spojených národů. OSN by podle Vavrouškovy představy měly tvořit čtyři specializované subsystemy: bezpečnostní, sociální, ekonomický a environmentální.

Až do svého tragického skonu ve slovenské části Západních Tater působil jako docent na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Přednášel také na řadě jiných vysokých škol v českých zemích i na Slovensku a na britské Cambridge. Na jaře 1994 navštívil USA, kde přednesl 22 přednášek na univerzitách, vědeckých ústavech i státních institucích. Publikoval pět knih, 40 studií a asi 150 odborných článků, zejména z oblasti kybernetiky, teorie systémů, teorie rozhodování a péče o životní prostředí. Na jeho památku se každoročně uděluje studentům českých a slovenských vysokých škol ocenění za vynikající závěrečné kvalifikační práce z oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje.

**JOSEF VAVROUŠEK PRIZE 2024 FOR STUDENT FROM
DEPARTMENT OF ENVIRONMENTAL LAW, FACULTY OF LAW,
CHARLES UNIVERSITY**

Abstract

The award is named after Josef Vavroušek, former Minister of the Government of Czechoslovakia and Chairman of the Federal Committee for the Environment in 1990-1992. In 1991, together with President Václav Havel, he co-organised the first ever conference on the environment in Europe, held at Dobříš Castle, which launched the so-called Environment for Europe Process, which, for example, led to the adoption of the Aarhus Convention in 1998.

The Faculty of Social Sciences of Charles University, where Josef Vavroušek worked as a teacher and vice-dean for science and research, has been announcing a student competition since 1996 dedicated to his memory. Over the course of twenty-nine years, a total of 489 competitors from Czech and Slovak universities, including students from law faculties, whose bachelor's, master's and dissertation theses dealt with environmental protection, environmental policy, sustainable development and climate protection. The first place in the category of diploma theses was in 2024 awarded to Mgr. David CHYTIL for his thesis: Corporate Responsibility and Human Rights: The Way Forward for Climate Litigation? The thesis was defended at Charles University, Faculty of Law, Department of Environmental Law.

